

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОСВІТУ
В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ**

Рядом європейських країн, включаючи і Україну, право на освіту визначається як пріоритетне право людини. Створення належних умов для реалізації прав людини на освіту передбачається на всіх рівнях адміністративно-територіального управління, як на загальнодержавному так і на місцевому. Враховуючи процес децентралізації в Україні, особливу роль у забезпеченні права на освіту покладається на об'єднані територіальні громади.

Становлення дійового та результативного управління сферою освіти на місцевому рівні можливе лише через процес реформування систем державного управління, яке на сучасному етапі має вигляд децентралізації, відповідно до якої визначені законом функції від центральних органів публічної адміністрації делегуються до самоуправління на місця. Цей процес зменшує вплив центральних органів влади та збільшує повноваження органів місцевого самоврядування та об'єднаних територіальних громад. Таким же чином при децентралізації влади у повному обсязі забезпечується засади субсидіарності та фінансово-економічної незалежності органів місцевого самоврядування.

Конституція України [1] визначає територіальну громаду, як місцевих жителів певної території (села, селища, міста), яких, в свою чергу, наділяє правом об'єднуватися для ефективної реалізації місцевого самоврядування. Мета та зміст місцевого самоврядування полягає у вчиненні управлінських функцій на користь місцевих жителів. Управлінські дії безпосередньо вчиняють представницькі органи (посадові особи) в межах чинного законодавства та несуть повну відповідальність за них.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4] держава гарантує управлінським органам на місцях право на самоорганізацію. Дане право, в свою чергу, виражається у реальній можливості місцевих жителів (конкретних територіальних громад) вирішувати питання, які важливі для

функціонування їхньої місцевості та безпосередньо формують життєвий устрій, на власний розсуд.

Відповідно до статті 70 Закону України «Про освіту» [2] державно-громадське управління у сфері освіти – це взаємодія органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства з метою прийняття ефективних управлінських рішень та задоволення суспільних інтересів освітньої сфери [17, с. 125]. Суспільний інтерес освітянського простору прямо пов'язаний з реалізацією конституційного права людини на освіту. Застосовуючи інструменти публічної адміністрації можливе виконання завдань держави по створенню правового поля для втілення такого права та його захисту.

Роль об'єднаних територіальних громад у забезпеченні організації освітніх процесів на місцях є дійсно важливою. Безпосередня їх участь у просуванні та реалізації права на освіту визначає зміст освіти, форму та порядок надання освітніх послуг. Позитивним впливом на організацію освітнього процесу на місцевому рівні є те, що громада самостійно визначає потреби локального населення, враховуючи особливості їхньої місцевості, культури та самовизначеності.

Позитивним прикладом практики управління освітою Городоцьке ОТГ, яка об'єднує 40 населених пунктів. Для підвищення престижності професії та підвищення статусу педагога, з метою мотивації останніх до професійного розвитку та реалізації начальник відділу освіти Городоцької ОТГ запропонував заснувати премію для вчителів. Для того щоб нагорода мала особливий статус, який би підкреслював вагомість досягнень вчителя було запропоновано наступне: заснувати премію ім. Виноградського, видатного мікробіолога, який проживав на території Городоцької ОТГ і до якого із пошаною ставляться в громаді. Згідно Положення про премію з метою розгляду документів поданих на конкурс та визначення переможця проводиться засідання комітету із присудження премії. Під час засідання проводиться розгляд поданих документів та визначається переможець. Результати засідання фіксуються у протоколі.

Однією із переваг запропонованого підходу є те, що Положення про премію передбачає можливість висунення кандидатів на преміювання не лише закладами освіти, а й

громадськими організаціями, методичними об'єднаннями, окремими підрозділами галузі освіти, самовисуваннями. Це забезпечує рівні можливості для кожного освітянина громади. Головними ризиками даного проекту можуть бути: порушення зобов'язань щодо презентації творчого доробку лауреатів; порушення принципу об'єктивності при визначенні лауреатів; обмеження прав мешканців громади щодо внесення на розгляд комісії будь-якого кандидатів.

Державне управління в сфері освіти є комплексним завданням органів публічної адміністрації, яке спрямоване на регулювання, управління, координацію та контроль однієї з найважливіших сфер суспільних відносин, які пов'язані з людськими ресурсами і мають соціальну значимість у формуванні демократичної держави.

Забезпечення права на освіту є процесом який включає в себе взаємодію державних органів та представників органів місцевого самоврядування на місцях, діяльність яких має виконавче-розпорядчий та формально визначений характер, через організацію, координацію та регулювання суспільних відносин в сфері освіти. Застосовуючи державно-владні повноваження, органи публічної адміністрації для виконання завдань в сфері освіти, реалізують свої функції через інструменти управління (вироблення, прийняття та застосування рішень). Саме завдяки владним рішенням здійснюється безпосередній вплив на процеси, об'єкти та суб'єкти освітньої сфери з метою забезпечення її розвитку та ефективного функціонування та забезпечення реалізації права на освіту.

Джерела:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.03.2020 року).
2. Про освіту: Закон України № 2145-VIII від 5.09.2017 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 10.03.2020 року).
3. Про місцеве самоврядування: Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.03.2020 року).
4. Дзвінчук Д.І. Основні вектори розробки та реалізації освітньої

політики в контексті реформи децентралізації в Україні . Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. – Вип. 72. – С. 125-136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2018_72_15 (дата звернення: 27.03.2020 року).